

Nro 27.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Aprilisnek 4-dik napján 1794.
esztendőben.*

Frantzia Ország.

Soha égyy revolutió sem ment még e' világon tsendesen végbe. nem is megy, míg e' föld alkotmányában, és az emberi nemzet természetében is revolutió nem leizen. — Nem tsélow a' múlt száz. dokban történt birodalombeli nagy változásoknak elő számlálásával időmet, 's papiro-somat tölteni, minthogy ezekről egynéhány könyvet lehetne írni; égyedül azokat említem égyy két szóval, mellyek még mostan is friss emlékezetünkben vagynak. Az Orosz Birodalomnak I Péter Császár által lett reformáltatása sok ezer embert küldött a' más világr. Lengyel Orizágnak

hatatlanság, béketelenség, vissza vonás, egymással való vetélkedés, árultatás, és titkos ölzve esküvések, mellyeknek súllya alatt tsuda, hogy eddig is ölzve nem omlott azon roppant Társaságnak mostani alkotmánya, melly szereztséjét egyedül a' nemzet buzgóságának, a' közönséges bátorságra, és jóra ügyelő commissió vigyázóságának, fortélyosságának, 's kiváltképen pedig mind az isteneket, mind az embereket meg tántorító mammonjának köszönheti.

Múlt hólnapnak közepe táján olly complot nyilatkoztatott ki Párisban, melly minekutánna a' Fr. Országba által szökött idegen nemzetbeli katonák, aristocraták, és titkos Rojalisták között számos követőket kapott, és alattomban fegyvert is szerzett volna magának, azon erőlködött, hogy az eleségnek nagy szüksége miatt békételenkedő és zúgolódó kösséget előjárói ellen fel háborítsa, vele égyütt a' tömlötzöket fel verje, a' foglyokat ki szabadítsa, a' N. Gyűlésnek tagjait mind egy lábíg meg öllye, az ifjú *Capet* (igy nevezik a' Frantziák XVI dik *Lajosnak* fiát, a' *Delfinust*) a' Tempeli fogságból ki hozza, és vagy mindgyárt a' királyi székre ültesse, vagy ha azt végbe nem vihetné, ki lopja az Országból. — Eleintén kételkedett a' N. Gyűlés ezen complotnak valóságán, és hogyha *Robertspiere*, a' Márt. 15 dikén tartatott ülésben maga is nem serkengette volna a' N. képviselőket az arra való szemes vigyázatra, nem hiszem, hogy el ne érte volna ez a' complot maga fel tételé. Ez a' Frantzia nemzetnek mostani nagy bálvánja *Robertspierre*, a' kit néhány könnyen hívő újság levelek, majd meg ölettelnek, majd tömlötzbe zárttatotnak, majd ismét Heivétziába által szököttnék lenni hirdettének, hathatos okokkal meg mutatta azt a' N. Gyűlés előtt, hogy ez a' gyakorla elő hozatott complot nem árnyék, hanem valóság, és hanemha illendő rendelések tételletnének az ölzve eskütteknek ki keresésére, és meg fogattatásokra, mind önnön magok, mind a' Fr.

Respublika meg lábóllhatatlan vefzedelembe esnének. *Couthon*, egy a' nevezetesebb N. képviselők közzül azzal erőssítette *Roberts Pierre* beszédjét, hogy a' mint a' Frantzia Respublikának Heliziában tartózkodó követtye nékie jelentette, világosan azzal ditsakedtek az ottan mulató ki vándorlott Frantziák, hogy nem sokára nagy zenebona fogna az eleségnek szüksége miatt Párisban támadni, a' N. Gyűllés el töröltetni, és hogy rövid idő múlván a' szövetséges Fejedelmek fognának a' Frantzia nemzetnek törvényt szabni. Mellyre nézve következendő végzéseket hozott a' N. Gyűllés: 1. *ször.* Hogy a' Revolutionális, avagy főbenjáró dolgokat folytató törvény szék szorgalmatosan vizsgálódjon a' Frantzia nemzet és szabadság ellen öfzve esküdtek után, és a' kiket bünösöknek lenni találánd, mindgyárt itéllye halálra. 2. *ször.* Hogy valaki az öfzve esküdtekkel égyet értend, a' lakosoknak el tsábitatásokban, a' patriotismusnak meg fojtásában, a' N. képviselőknek órsárlásokban, és hivatalyaiktól lejendő meg fojtatásokban; továbbá valaki az eleségnek Párisba való vitelét akadályoztattya, az öfzve eskütteket titokban tartya, a' hazájokból ki költözött, de titkon ismét vissza tért Frantziáknak menedék helyet enged, kezekbe fegyvert adánd, és a' jelenvaló igazgatásnak formáját, vagy tántorgásra vinni, vagy egészlen meg változtatni akarándja, haza árúlónak lenni tartatasson, és mint olyan meg büntetessen. 3. *ször.* Valaki vagy maga, vagy más által a' N. Gyűllésnek tekintetét, méltóságát, hatalmát, és bátorságát meg sértendi, mint a' nemzetnek leg nagyobb ellensége halállal büntetessen meg. 4. *ször.* Hogy 6 polgári commissió neveztesse ki a' revolutió ellenségeinek vizálgatásokra, és meg ítéltetésekre. 5. *ször.* Valaki az el árúllatándok közzül meg nem jelenéndik a' revolutionális szék előtt, magát bünössé teszi, 's méltóvá a' halálra. 6. *ször.* Valaki közzülök el szökéndik, halálos bünössé teszi magát, 's akár kinek is szabad légyen az illyet meg ölni. Ezen végzéseknak ki hirdet-

tetések után csak hamar 4, sőt 500 gyanús személyek fogattattak meg, kik között voltanak *Herbert*, és *Vintzent* is, a' kik t. i. mértékletesebb eszközöket javasoltának a' gyanúsokkal való bánásra. Következett napon tartatott ülésében a' N. Gyűlésnek, a' közönséges jóra ügyelő commissionnak szó szóllója *Barrere* meg jelenvén, fel hágott az orátor székbe, 's ekként magasztalta azon gyülekezetnek fáradhatatlan vigyázóságát: Eggy szó sem esik ki, *úgymond ő*, Európának Izájából, mellynek echéja, avagy villza verő hangja füleinkbe ne jönné, mindenütt spionaink vagnak, a' kik előtt semmit el nem lehet titkolni; jól tudjuk az Amérikába mulató ki vándorlott Frantziáknak projectumaikat; tudjuk miről tractált *Mack* Generál *Londonban* a' Britanniai ministeiummal, és *Luchesini* Prussus követ *Frankfurtban* a' szövetséges hatalmasságoknak küldöttyeikkel; tudjuk mitsoda instructió adattatott *Móira* Generálnak, és *Howe* 's *Hood* Admiráloknak. — Leg első miniszternek tartatik *Pith* minister Európában, de sokkal nagyobbak vagyunk mi, ő ugyan elég fortélyt gondol ki, de mi még is héjábavalókká tudjuk azokat tenni; utolsó próbát akartak romlásunkra tenni ellenségeink, de ebben sem bóldogúlhattak, csak hogy ennekutánna is vigyázzunk, 's éggy szívvel lélekkel munkálódjunk, meg mozdíthatatlanná tessük közönséges társaságunknak fundamentomát.

Ezen ülésben olvastatott fel *Quinbertaut* N. biztosnak *Cherburgból* küldetett levele is, mellyben többek közt azt a' jelentést tette, hogy a' *Pherouldi* nadrágtalanok nem szenvedhetvén tovább papjoknak maga viseletét, a' ki minden nap két misét olvasott, a' józan okosságának felszenteltetett templomba mentek, holott minden képeket, feszületeket, és egyéb vallásbeli gyakorláshoz tartozó eszközöket öszve törtek, a' gyonató székét a' templomból ki vivén, a' polgári előjáró ház eleibe helyheztették, hogy abban ennekutánna a' strázsák vigyázzanak, 's szüntelen ezt

kiáltozták: *Éllyen a' hegy, éllyen a' józan okosság, éllyen a' Frantzia Respublika!*

Márt. 7-dikén a' többek közt három Frantzia Generálisok gyllotinoiroztattak, u. m. *O-Moran*, született *Hybernus*, *Devaine*, és *Chantzel Nestor*, mind hárman divisions Generálok az északi Frantzia armádiánál. Az ellenek hozatott halálös sententziában azzal vádoltattak, hogy öök útát akartak a' Frantzia nemzet ellenségeinek, az Országba való bé menetelre mutatni; hogy nem akartak *Ostende* ellen marsirozni; hogy a' hadakozásnak plánumát el árúlták, egy szóval, hogy nem akartak a' fő kórmányozó vezérnek, és az előkbe tétetett plánumnak engedelmeskedni.

A' következett napon két nevezetes tárgy fordúlt elő a' N. Gyűllésben. *Első* vólt a' *Wormátziai* magistrátusnak levele, mellyben azon esedezett, hogy azon városra Frantziák által vetett 3 milliomból álló hadisatz engedtettesen el, 's botsáttassanak vissza Párisba vitetett kezesek, külömben is többet fatsartak ki a' Frantzia patriótia seregek *Wormátzia* városától 3 milliónál. A' N. Gyűllésnek mostani előülője *Rühl*-erre azt mondotta, hogy elég pénzt nyertek a' *Wormátziaiak* a' ki költözött Frantziáktól, 's abból megfizethetik a' 3 millió sattzot. Hogyha elegendő pénzek nem vólna, vegyenek jövő gazdag szüretjeikre a' gazdag *Frankfurtiaktól* költsön pénzt fel. *Második* az a' projectum, melly szerént szabad legyen a' szükségtelen hótös portékákat, nevezetesen a' bújaságra tartozókat, a' neutralis, az az, az égy részre sem hajló országokba ki vinni, a' melly meg is engedtetett.

Márt. 17-dikén Párisnak eggynéhány osztályai meg jelenvén a' N. Gyűllésnek ülésében rendkívülvaló örömököt mutattak az utolsó complótának ki nyilatkoztatásán, és továbbá való szerentsét kívántak a' nemzet szabadtsága ellen öfzve esküdteknek semmivé való tételekre. A' *Marat* nevezetű osztály keménnyen sürgette néhai XVI

Lajos testvér húgának *Ersébot* hertzeg affzonynak, a' kit is külömb külömb fele vádakkal terhelnek, világból való ki végeztetésére. Ezen osztálynak írott kérése a' Köz. datorságra ügyelő commissióhoz utasítatott. Ebben a' gyűlésben jelentést tett *Amár* a' nevezett commissiónak nevében azokról a' N. Gyűlésnek tagjairól, a' kik titkon vermet ástának a' Frantzia Köz. Társaságnak. Nevezetesek ezek közt *Chabot*, *Bussire*, *Delaunay*, *Julien*, és *Fabre d' Eglantine*, a' kik meg győztettek arról, hogy ők eggynehány végezéseit a' N. Gyűlésnek, nevezetesen a' napkeleti Indiai társaságot illető paraolsolatyát el nyomták, és más azzal ellenkezőt küldvén az említett kereskedő társasághoz, feletébb nagy summa pénzt vettek attól fel, 's több kárt tettek a' nemzetnek 8 millionnál, a' mellyet külső Országban akarták küldeni. — *Chabotra*, a' ki ennekelőtte esztendővel egy 22 esztendő *Brüni* leánykát vett magának feleségül, a' sült ki, hogy ő azért vette volna el ezt a' Morva Országi személyt, hogy az által levelezessen az Austriakusokkal. Továbbá, hogy nagy summa pénzt vett ajándékba a' múlt esztendőben gvilottiniroztatott 21 N. biztosoknak haláltól leendő meg mentetésekre. *Bazirének* leg nagyobb vétke abban áll, hogy ő jól tudta *Chabotnak* gonofzságát, még sem fedezte azt fel s. a. t. *Herault*, *Sechelles* és *Simon*, azért fogattattak meg, mivel néhány ki költöztek titkon házaiknál tartottak, és így eggyességben voltak a' Frantzia nemzetnek ellenségeivel. Hogy egyebeket mostan el halgassak, azt jegyzem meg, hogy az úgy nevezett *Courier du Bas Rhin* nevezetű *Cléviai* újság író, újság levelének 20 ik darabjában akár kivel is nagy summában mer fogadni, hogy ezen hólnapnak 15 dik napjáig ki ütendő negyedik revolutió által a' Párisi N. Gyűlés a' Frantzia új constitúcióval eggyütt el fogna töröltetni. A' kinek kedve vagy on a' vele való fogadásra, jelentse magát a' nevezett újság írónál.

Hadi Történetek és Környülműlések.

Egy *Lüttichből* leg közelebb érkezett magános levél azt adja értésünkre, hogy ott közönségesen a' majdan lejendő békeségről vagyon a' beszéd, és hogy ez a' kedves hír *Valentziából* vitetett vőina oda. — Ennek valóságát *Károly* fő hertzegnek ide lett sebes utazásából, és a' *Valenciában* tartatott hadi tanácskozás után *Londonba* nagy siettséggel küldetett követnek siettetéséből akarják bizonyítani. Helyes légyen é ez a' gyanakodás, avagy nem, senki sem tudhatja, a' mindazáltal bizonyos, hogy valami fontos dolog vagyon a' pöröly alatt.

Bonnból a' *Coloniai V. Fejedelemségnek* lakó városából azt írja egy valaki, hogy a' *V. Fejedelem Maximilián* fő hertzeg, onnan lett eljövetelekor ígéretet tett a' *Bonniaknak*, hogy tudtokra fogná innen *Bétsből* adni, a' midőn a' reájok következhető veszedelemtől, és a' *Frantziák*nak látogatásoktól féltök lehetne. Ezen ígéretét múlt hónapnak 23 dik napján költ levelében valósággal bé tellyesítette az emített *V. Fejedelem*, és parantsolatot adott a' leveles tárnak és ezüst edényeinek bátorságosabb helyre lejendő vitetégére.

Egy *Trieri* magános levélből ezeket olvasuk: Felettébb szaporodnak *Saarlouis*, *Thionville*, és *Longuy* környékein a' *Frantziák*. Az által szökött katonák, nevezetesen pedig *Pichegrü* *Frantzia Generálnak* hozzánk által jött adjutánsa, azt mondják, hogy *Dünkerkától* fogva *Saarlovig* 300 ezer *Frantziánál* több vont kordont; hogy leg inkább a' *Leodiai* püspökségre, a' *Luxemburgi* tartományra, és a' *Treviri V. Fejedelemségre* köszörülök fogaiukat; hogy ekképen akarják *Köburg* hertzeg armádiáját két tűz közzé szorítani, hogy annakutánna *Brabantziába*, *Coloniába*, és a' szövetséges *Belgyiomba* bé ronthassanak,

Kétség kívül ebből a' tekintetből kapott *Orterhoudban*, és *Brédánál* a' Hágából Márt. 17-dikén ki marsirozott Hollándiai Gárda regiment parantsolatot, hogy további parantsolatig ottan meg állapodjon, annyival is inkább, mivel a' több Hollándiai regimentek is meg változtatták előbbi fekvéseiket, és a' mint a' hire foly, azon Hannoniai vidékre fognak menni, a' mellyen voltak ennekelőtte elzítendővel. Eppen ott táboroznak az Angliai, Hannoverai, és Hassiai seregek is; a' hol most elzítendeje, t. i. *Menin* és *Ypern* környékén. *Hágában*, *Delftben*, és *Dordrekben* lévő fegyver tárakban éjjel nappal készítettnek a' tábori eszközök. A' múlt télen iten, az az, *Hágában* mulatott Generálisaink is el mentek immár táborozó seregeinkhez.

A' *Rajna* mellyékéről kevés örvendetes híreket hallunk, nem azért, mintha vagy ottan állott seregeinket valamely szerentséltenség érdekelte, vagy hogy a' Frantziák bellyebb fúrták volna magokat a' Német Birodalom gyomrába, mert hálá légyen az egeknek, még eddig egyik sem törtéat meg. Leg nagyobb nyúghatatlanságot okoz mindnyájunknak a' Prussziai seregeknek *Rajna* mellyékéről lett el menetelek, mellyek a' Prussziai királynak mint *Brandenburgiai V. Fejedelemnek* 20 ezerből álló contingentiáján kívül, mind haza takarodnak. A' *Rajna* mellett lévő Prussziai vagy tábori eleséges tár is hajókra rakatván *Vestfáliában* szállítatik által. Ezen nem reménylett változásnak okairól külömb-külféle értelemben vagynak a' politicusok. Sokan azt mondják, hogy a' Lengyel Országban támadott újabb zenebona miatt kéntelenített légyen a' király seregeinek nagyobb részét visszla hívni. — Mások ismét úgy gondoikoznak, és talám nem is ok nélkül, hogy mivel a' Német Birodalom a' Prussziai seregeknek tartatásokra kívánt 20 milliót, és tábori eleséget meg nem ígérte, 's mostani környúlással közt meg sem is ígérhette, nem tartván a' király magát kötelesek lenni, tu-

lajdon költségen 80 ezer emberből álló sereggel annak védelmezésére, több népet nem hagyott ottan, hanem csak annyit a' mennyivel tartozik azt óltalmazni. Két héttel ennekelőtte már mi fül hegygel hallottuk ezt a' környülállást; de mivel egészlen bizonyosan nem tudtuk, nem is akartuk Erd. Olvasóinkal közleni. Most már a' midőn a' Bétsi udvari újság is nem titkollya, mi is szabadosan ki mondjuk.

Koburg hertzeg jelentéséből.

Múlt hólnapnak 16-dikán 800 Frantzia ment ki jó reggel *Bailleul*, és *St. Jean Capelle* nevű városkákból *Yperntól* nem mészle, *Lockert* és *Kemmel* helységeknel vigyázott ör állóinknak el tsipetésekre. Hasonló feltétellel mene ki *Steenwardéből* 600 főből álló *colonné Poperingi* vigyázó seregeink ellen. Még előre értésére esvén tsalárd fel tétélek kórmányozó tiszteinknek, 800 fegyveres paraszttokkal erősítették meg vigyázó ör-állóinkat, a' kik mendörgő harsogással fogadták a' hozzájuk érkezett ellenséget, és minekutána mintegy 1 óráig tartott volna egymással való tsatázások, vissza is üzték. Eggy két órával annakutána többen is érkezvén a' nadrágtalanoknak segittségekre, reggeli 6 órakor meg újjították a' tsatázást, és egész délig szüntelen tüzeltek seregeinkre. Végtére tsak ugyan diadalmat vettek rajtok a' miéink, és a' mennyire lehetett, üzték is őket. Közülök 8 ember maradt a' tsata piatzon, azon 16 szekereket pedig, mellyeket prédával akartak meg tömni, sebeseikkel rakták meg. *Odonell* szabad seregéből való kapitány *Rubenitz*, és *Kemlei* fő hadnagy, valamint más történetekben, úgy itten is különös vitézséggel viselték magokat. — *Hohenlohé* hertzeg és hadi tármester jelenti, hogy múlt hólnapnak 16-dikán 1000 főből álló, és a' *Chimay* Grófságban prédálni ki ment Frantziákat *Syverie* nevű helységnél a' paraszttok meg támadván, eggy óráig tartott velek való tsatázások után széllyel

üzték. Onnan *Monbillard* nevű helységhez mentek, és a' lakosokkal ölzve kaptsolván erejeket, 200 gyalog és lovas Frantziáságot 3 egész óráig tartoztattak, és egy vadász seregbeli hadnagynak segittségre lett érkezése után, azokat is szereantsésen vissza üzték.

Magyar Ország.

Közönségesse tétetvéa Fels. Fejedelmünknek az a' maga meg határozása, melly szerezint minden magokat hadi szolgálatra le kötelező magyar ifjaknak az ígértetik, hogy ha a' hadi szolgálat nékiek nem tettik, nemtsak a' békességes, hanem még a' háborus időkben is vég-bútsút vehetnek attól, nagy számmal kötelezik magokat ő Felsege szolgálatyára. A' királyi uradalmakban fel állitatott verbunk által, *Keöfejá György* úrnak, a' Fels. Magyar Kamaráánál lévő Referensnek, és Tanátsosnak hasznos kormányozása alatt, 1558 recruták állitattak ki, és küldettettek néhány húszár ér gyalog regimentekhez. — Az *Ó Budai* és *Visegrádi* koronához tartozó helységek 56 jól termett recrutát állitottanak ki. — A' *Szepesi* Administrátor *Okolitsányi Jósef* királyi Tanátsos úr, a' *Lubloi* és *Podolini* királyi uradalmakban 6 nap alatt 28 legényt állitott ki Fejedelmünk hadi szolgálatyára. Eggy uraságbeli hajdú tulajdonfiát verbuálta bé közikbe. — A' *Bartfeldi Sz. K.* városnak előjárói azt végzették, hogy valakik azon környékből önkényen katonáknak állanak, hogyha mester legények, leg ottan meg sognak polgári és mester jussal ajándékozatni, s azzal a' háborúnak végződése után, minden további költség avagy szereantia nélkül szabadon élhetnek; e' mellett 10 forint iktató pénzt nyernek. — Eggy *Vas Vármegyéből* leg közelebb ide feljött barátunktól halljuk, hogy ottan is erőssen verbuáltat *Szombathelyi Püspök* ő Excellentiája, és más uraságok is Fels. Urunk hadi szolgálatyára.

Béts.

Múlt Szardán reggeli 5 órakor indult el Fels. királyunk *Károly* és *József* fő herczegek testvérjeivel az Austriai Belgyiomban lejendő hódo ársra. — Távol léte alatt *Sándor Leopold* fő herczeg, Magyar Országnek Nádorispánya fogja a' fő kormányt vinni, és ő Felsege helyett a' szokott audientiákat is adni.

Elegyes Tudósítások.

A' *Koburg* herczeg kormánya alatt lévő Austriai nagy armádiának fő kvártélyja leg közelebb ki fog menni *Valencziából*, és négy órányira helyebb nyomolni az ellenség földére, és így *Cambray*, *Landrecy*, és *Bouchain* közt lévő térségen táborba szállani. Hadi seregeinknek ezen mozdulásaira, az ellenségnek *Cambray*, és *St. Quentin* közt való tsuportozása adott alkalmatosságot, a' ki egynéhány colonnéra lévén fei osztattatva, bizonyosan nem fog sokáig vesztegleni, hanem vagy itt, vagy amott meg támadja a' szövetséges seregeket, a' mellyek árgusi szemekkel vigyáznak a' Frantziáknak mozdulásaikra.

E' folyó hólnapnak 8-ik napján indúltanak ki a' napnyugoti Indiába, és közép tengerre menendő 500 Angliai kereskedő hajók. Hanem mindgyárt harmad nappal az után egy könnyen repülő posta hajó küldettetett utánok ollyatén parantsolattal, hogy mindgyárt vissza térjenek, mivel a' Frantzia erős hadakozó flotta nemcsak ki indúlt *Brestiából*, hanem immár a' Britanniai tengerben is úszik.

A' *Petervárban* eddig mulatott Török követ, vissza indúván *Konstántzinápolyba*, bizonyos jegyzéseket adott bé az Orosz ministeriumnak azon tárgyakra nézve, mellyekben meg nem éggyezhetet egymással a' két udvar. Hasonlót mivel *Kutusoff* Orosz követ *Konstántzinápolyból* lett

vissza indulásakor, a' mellyből nem sok jót prognosticálnak a' hajszál hasogató politicusok.

Eggy későbbi, u. m. Martz. 19-dik napján költ *Brüsszeli* magános levél azt beszéli, hogy a' Frantziák egész erejeket *St. Quentin*, és *Landrecy* vidékén vonnyák öfzve *Dünkerka* felé. Az itten táborozó Frantzia sereg 25 — 30 ezer főre megyen. A' *Rysseli* és *Dovayi* környéket egéztlen el hagyni, és *Cambray* alá marsirozni mondatnak. — Ugy láttzik, hogy a' *Mormáli* erdőt akarják kezünk közzül ki fatsarni, 's az által mind *Landrecit*, mind *Avesnét* bátorságosabb állapotba helyhezteni.

Eppen e' miatt kellett *Koburg* hertzegnek meg változtatni az Austriai seregeknek táborozását. — Múlt hólnapnak 18 dik napján hadi tanács tartatott *Valencziában*, mellyben egynéhány vitéz tiszték, a' kik t. i. a' múlt esztendei táborozásban magokat mások felett meg külömböztették, el nyerték a' *Therésia* vitézi rendnek keresztyeit. Kik légyenek ezek, még most nem tudjuk, következésképen nem is közölhettyük Érd. Olvasóinkal.

Jelentés.

Ha az ember a' változtozásoknak folyamatyát jól meg vizsgállya, azt itélhetné belőlle, mint ha a' végezések ezen századnak ugyan szántszándékkal rendelték volna osztályául a' leg nevezetesebb történeteket. Mióltától fogva nem panasznak és nyögnek Pannónia lakossai, kik némelly környékek poshadt és dögleletes vizeinek szomorú áldozattyakká lettenek! Ennek a' századnak számára volt az a' ditsőség hátra tartva, sok ezer embernek sorsát könnyebbíteni.

Báró *Linden* úr, a' Tömösvári volt igazgató Tanácsosa, még a' múlt Török háború al-

kalmatosságával készített volt ditsösséges emlékezetű második *Jósef* Császár számára valami porokat, mellyeknek ereje által a' leg romlottabb és dögletelesebb vizeket is, igen könnyű módon, nemcsak ihatókká, hanem éggylzersmind olly kelemetesekké és egészségesekké lehet tenni, mint akármelly tiszta forrás vizet.

Az említett nagy érdemű Úr nem akarta ezen titkát magával együtt el temettetni, hanem, emberi szeretetétől viseltetvén, nyomtatásban a' világ előtt közönségessé kívánta tenni, illyen felül irás alatt: *Über die Verbesserung und Trinckbarmachung der Morast und anderer ungesunder, ungenuszbahrer Wässer.*

Hogy pedig ezen eléggé nem betsülhető tálmánynak halzna annyival közönségesebbé 's ki terjedtebbé válhassan, kérte jó baráttyát, *Kassándra* ki adóját, magyarra fordította végett; melly meg is esett, illy felül irás alatt: *A' sáros, egésztelen, 's haszonvehetetlen vizek jobbitásáról, és ihatóvá tételekről.*

Báró *Linden* úr mind a' két nyelven maga költségére ki nyomtatván, itt Bétsben a' *Sz. Mihály* piattzán a' templommal által ellenben, a' három kengyel futók mellett, *Frister Jósef* nevű könyvkereskedőnéi, darabját 17 krajzaron árultatta. A' vevőknek könnyebbségére, németül is ide tettük az utasítást: *Bey Joseph Frister, Kunst und Buchhändler am Michaeler-Platze, neben den drey Laufern.*

Azért mi is kedves Hazánknak hasznos szolgálatunkat gondoltuk mutatni az által, ha ezen leveleinkben esméretessé tesszük lakossai előtt.

Másodszori Tudósítás.

A' finom gyapjas Spanyól Jáhokról.

Tudva van elegendőképen, melly nagy hasznos vesznek abból sok Országok, különösen Spanyól Ország, és Anglia, mind a' mezei gazdaság-

ra, mind pedig a' kereskedésre nézve, hogy a' juhok gyapjútát finomabbá tették. Eggynehány eztenődöktől fogva a' Császári és Királyi Birodalomokban is fel ébredtek sokan ezen nemes példára, 's nem kevés haszonnal fáradoznak a' gyapjúnak finomabbá való tételében.

Magyar Országot az Isten szép mezőkkel, és számos ezen nevű marhákkal bőven meg áldotta, úgy hogy, ha ezen jó igyekezet közönségesen elterjednék az Országban, olly nagy hasznokat hajtana az a' hazafiáknak, hogy valóban fel érne az azokkal, melyeket vesznek abból idegen Országokban.

Meg kell vallani, hogy a' gyapjúnak finomabbá való tételéle, nem könnyű dolog, ahoz tsak sok eztenődöknek le forgások alatt esett ellések (nemzések, avagy generátziók) és tetemes költségek által lehet jutni. Illyen nehézségek, és költségek után érte el tzellyát eggynehány eztenődökkel ez előtt azon jó igyekezet, melly az Enyengi Uralomban, nem messze Székes-Fejérvártól állott fel, hertzeg *Buttyányi* Kárdinális és Primás ö Eminentziájának, nem külömben *Pádei Ormósdy* úr, királyi Tanácsos, és az egész Primási Birtokok tökéletes hatalmú Igazgatójának (Regens) segedelme által, melly igyekezet annyira ment már a' finom gyapjas Spanyol juhoknak szaporításában, hogy már most minden eztenödöben eggynehány ezer az első, második, vagy harmadik ellésből való darab juhokat adhat el az azokat szaporítani kívánó uraknak: úgy hogy már most a' juhgyapjúnak finomosítása mind hamarább, mind kevesebb költséggel is gyarapodhat a' Magyar Hazában.

Ezen juhok a' leg finomabb gyapjújú Spanyol juhoktól veszik eredeteket, 's már a' Magyar levegő éghoz hozzá is szoktak. A' gyapjújok olly finommá változott már, hogy a' harmadik ellés után való gyapjú éppen ollyan, mint a' valóságos Spanyol gyapjú, 's azon az árron el is megy: a' második ellésű juhokról nyirt gyapjú, mind

minéműségére, mind árrára nézve közelit a' harmadik ellés után valóhoz: az első ellésüekről vett gyapjú is mind finomságára, mind árrára nézve sokkal felül haladja a' közönséges gyapjút. — Vagynak ezen külömb-külömb-féle nemű juhokból mind bárányok, mind öreg juhok is el adók. Kosokat égyedül tsak a' harmadik, az az, a' leg finomabb ellésből lehet kapni.

A' juhok árra ellések 's idejekhez képest külömb-külömb-féle: azonban az árrók nem nagy azon hasznokhoz képest, mellyeket hajtának közönségesen. Eggy nyöstény báránynak az első ellésből 2 for. az árra, a' második ellésből 3 for. 30 kr. a' harmadikból 4 for. 30 kr. Eggy anya juhnak az első ellésből 3 for. az árra; a' másodikból 5 for.; a' harmadikból 6 for. Eggy a' harmadik ellésből való kos bárányuak 6 for. 40 kr. az árra, eggy üző kosnak pedig 16 for. Az ezeket magoknak meg szerezni kívánók jelenthetik magokat akár Bétsben *Holzmeister* Cs. K. udvari Tanácsos úrnál, ilyen tzim alatt: *An den K. K. Hofrath Herren von Holzmeister in Wien*, avagy Enyengen *Deim* fő juhmester úrnál következendő boríték írás alatt: *An den Oberschafmeister Deim in Enyeng nächst Stuhtheissenburg*. — Hogy a' vevők bizonyosok lehessenek a' felől, ha kívánságokat lehet é ebben az elztendőben telylyesíteni, vagy talám kérettetni fognak a' jövő elztendeig való várakozásra; ne sajnálják magokat mennél hamarább jelenteni, leg fellyebb Junius utolsó napjáig. A' levelekre minden idő halasztás-nélkül válaázok fognak adattatni. A' meg vásárlott juhokat tettzéseek szerént elébb is el hajt-hajják az azokat meg vásárlott utak, tsak arra kéretteinek, hogy Sept. utolsó napjánál későbbre azt telylyességgel ne halasszák.